1.1. Allah-Âlem İlişkisi

Kur'an'da âleme ilişkin ayetlerde, özellikle onun bir düzen ve yasaya bağlı olarak işlediği belirtilir ve insanlardan bu yasaların araştırılması talep edilir.[1] Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gitmesinde aklı olanlar için ibretler olduğu;[2] gece, gündüz, Ay ve Güneş'in Allah'ın (cc) ayetleri (delilleri, göstergeleri) oldukları,[3] bunların da birer hikmet eseri olduğu vurgulanır. Yeryüzü ile gökyüzünün akıllara durgunluk veren yaratılışına, insanın ve diğer canlıların var edilişine dikkat çekilir;[4] bitkilerden, onların çeşitlerinden, renk, tat ve kokularının değişikliğinden söz edilir. Bunların aynı toprak üzerinde, aynı ortam ve aynı şartlarda yetişmiş oldukları hâlde farklı ürünler vermeleri Allah'ın (cc) varlığına delil teşkil eden işaretler olduğu dile getirilir.

1 bk. Furkan suresi, 2. ayet; Kamer suresi, 49. ayet; Rahman suresi, 5-7. ayetler; Mülk suresi, 3. ayet.
2 bk. Al-i İmran suresi, 190. ayet.
3 bk. Fussilet suresi, 37. ayet.
4 bk. Casiye suresi, 3-4. ayetler.

B BİLGİ KUTUSU

Varlık ikiye ayrılır:

Varlık *Var olan, mevcût*	
Kadim (Ezelî) *Allah (zatı ve sıfatları)*	**Hâdis (sonradan olan)** *Yaratılmış (âlem)*

Âlemdeki varlıkların yaratılışı ile işleyişindeki eşsiz ahengi ve düzeni gören herkes, mükemmel bir yaratıcı fikrine ulaşabilecektir. Bu ahenk ve dengenin bozulması durumunda Allah (cc) dışında kimin böyle bir yaratma fiilini yeniden gerçekleştirebileceğinin düşünülmesi de Allah'a (cc) götüren bir yol olarak kavranabilir. Nitekim birçok ayette bu noktaya da vurgu vardır.[5] Kur'an insana bu gerçekleri görebilecek idrak kabiliyetleri (basâir) verildiğini[6], insanın ön yargılı, inatçı olmaması hâlinde bunları görebileceğini söyler.[7] Bütün bunlardan hareketle denilebilir ki Kur'an-ı Kerim âlemden bahsederken özellikle iki hususa vurgu yapmaktadır. Birincisi, içinde barındırdığı her şeyle birlikte bir bütün olarak âlemin yaratılmış olduğudur ki bu da mutlaka bir Yaratıcı varlığın var olmasını gerekli kılar. İkincisi ise duyularla algılayabildiğimiz âlemin, Yaratıcı'sının varlığına ulaştıran bir vasıta olmasıdır. Nitekim Allah Teâlâ buyurur ki: **"İnsanlara dış dünyada ve kendi varlıklarında ayetlerimizi (varlığımızın delillerini) göstereceğiz."**[8]

Kelamcıların âleme bakış ve değerlendirme biçimleri de Kur'an'ın belirlediği bu çerçeveye uygundur. Onlar âlemi "Allah ve sıfatları dışında kalan her şey (küllü mâ sivallâh/mâsivâ) olarak tanımlar. Âleme "âlem" isminin verilmesini de şöyle açıklar: Âlem, deliller yani işaretler demektir. Evrendeki bütün varlıklar Allah'ın (cc) varlığını gösterir. Kur'an'da **"...O'nun benzeri hiçbir şey yoktur..."**[9] ayetinde belirtildiği üzere âlemdeki hiçbir varlık Allah'a (cc) benzemez ve her varlık yaratılmış olmaları yönüyle Allah'ın (cc) varlığına bir delildir.

D DEĞERLENDİRELİM

Kur'an-ı Kerim'den Enam suresi 75-79. ayetlerin mealini okuyunuz. Bu ayetlerde Hz. İbrahim'in yıldızlara, Güneş'e ve Ay'a tapınmanın yanlış olduğunu göstermek için kavmiyle yaptığı tartışmayı inceleyiniz. Hz. İbrahim'in, kavmini yalnızca Allah'a ibadet etmeye davet ederken gösterdiği çabayı ve şirkten vazgeçirme konusundaki mücadelesini değerlendiriniz.

---

5 bk. Kıyamet suresi, 8-9. ayetler; İnsan suresi, 8-10. ayetler; Tekvir suresi, 1-14. ayetler; İnfitar suresi, 1-9. ayetler; İnşikak suresi, 1-5. ayetler.
6 bk. Enam suresi, 104. ayet.
7 bk. Müddessir suresi, 16. ayet.
8 Fussilet suresi, 53. ayet.
9 Şûra suresi, 11. ayet.